

Pozor! Naš novi podlistek. Pozor!

V najkrajšem času prične izhajati naš novi podlistek

„Tajinstveni morilec deklet“

ki po napetosti dejanj in raznovrstnosti slik prekaša vse do sedaj objavljene, priznane dobre podlistke našega lista. Tajinstveni mož z masko živi dvojno življenje: eno je posvečeno maščevanju očeta, katerega mu je zastupila propala ženska, drugo pa ljubezni do čistega, nedolžnega dekleta. Neprestan boj divja v njegovi duši. Dekle ga vleče k mirnemu srečnemu življenju, strašna prisega, ki jo je prisegel ob očetovi krsti in njegova strastna narava pa ga vodi od umora do umora, od zločina do zločina. Strašno orožje, katerega je ustvaril njegov ženi, mu da v roke vsa sredstva, katere premore človeštvo in ga stori skoro nepremagljiv. Končno pade v naročje smrti skupaj s svojim dekletom in z vsemi svojimi tovariši, ki so mu bili v življenju brezpogojno vdani in se potopi v kristalnočiste globine morja.

Naše naročnike in čitalce opozarjamo na naš novi podlistek in jih prosimo, da opozore nanj tudi svoje znanke in prijatelje.

Dunajsko pismo.

Dunaj, 11. okt. 1922.

Ko so tudi slovenski listi pisali, da dobi Avstrija 540 milijonov zlatih kron kreditov, si morda nihče ni le približno prav predložil vso ogromnost te svote v sedanjih avstrijskih valutah. — Treba namreč pomisliti, da se računa ena zlata krona z okroglo 15.000 sedanjih papirnatih kron. V sedanjih valutah torej dobi Avstrija kreditov za:

8.100.000.000.000 K, ali: osem bilijonov in stotisoč milijonov, ali: 8100 milijard. Jugoslovenskih kron je to po približno 32 milijard. Torej tudi v jugoslovenski valuti je to ogromna svota. Kaj vse bi mogla Jugoslavija izvršiti s takim denarjem.

Posojilo 8100 milijard preseza vse državne dohodke, posredne in neposredne, za tri leta. Na vsako osebo v Avstriji pride okroglo 1.300.000 K. Tu se torej že otroci rode milijonarji!

Z bilijoni so dosedaj računali menda edino astronomi. Zato prenesimo te avstrijske bilijone v astronomijo. — Zapomnimo si, da meri ena krona 11,5 cm na en meter jih gre 8,7, na kilometer torej 8700. — Srednja oddaljenost zemlje od sonca je 149.500.000 km. Ako bi torej mogli narediti iz samih papirnatih kron trak z zemlje na sonce, bi porabili zanj šele 1.200.600.000.000, ali: en bilijon in dvestotisoč šeststo milijonov kron. Iz celokupne svote posojila bi torej mogli narediti nad šest takih trakov, ki bi segli z zemlje na sonce, ali: trikratno pot na sonce in nazaj. — Naš navadni človeški razum ne more tako lahko pojmiti ogromnost te svote. Vsi tiskarski stroji v Evropi bi tekli lahko noč in dan, da bi nam natiskali same avstrijske krone.

Ker samo s kronami nič ni, naredimo račun in primeri s tisočaki, ki so 19 cm dolgi. Na vsak kilometer pride torej 5263 tisočakov.

Srednja oddaljenost lune od zemlje znaša 385.080 km. Papirnat trak samih tisočakov z zemlje na luno bi porabil torej komaj 2.026.676.040 avstrijskih tisočakov. Ker jih dobje v obliki novih kreditov 8.100.000.000 ali 8 milijard in sto tisoč, bi torej mogli napraviti iz samih tisočakov osem pasov z zemlje na luno. Ob najmanjši oddaljenosti lune od zemlje bi naredili lahko celo papirnat trak iz samih desetstisočakov.

Toliko denarja torej dobi Avstrija, ako bo hotela. — Ako je ta država kolikaj življenja zmožna, si ustvari obliko pomoči sijajno bodočo. In vendar se mnogi krogi še pomišljajo, ali hočejo ta denar sprejeti ali ne.

Arh. Kregar Rado:

Umetniški plesi Valerije Kratinove.

Po precejšnjem odmoru je nastopila v Ljubljani od sedaj pri nas še nepoznana umetnica plesa, Valerija Kratinova. Lansko leto je gostovala v opernem gledališču slavnega Sent Mabera ter s svojimi orientalistnimi in drugimi eksotičnimi plesi očarala občinstvo. Sigurno so njeni plesi občinstvu še v spominu, zato hočem potegniti nekako paralelo med onimi Sent Mabere in zadnjimi Valerije Kratinove.

Sent Mabera je plesala ples po večini orientalskega izvora, prilagojene nazorom modernega plesa. Vendar so imeli ti njeni moderni plesi neko strogo, izrazujočo se v ostrem ritmu, ozko spojeni z godbo, kostumom in mišljem. Plesi Sent Mabere so brez vsega tega inventarja, skoro nemogoči. So bili premišljeni, sharmonirani z vsem, kar plesalka obdaja, računajoč z neko dekorativnostjo celokupne figure, harmonično se spajajoče z obliko, njeno barvo in ozadjem ter svetlobnimi efekti. Njen ples ni učinkoval sam na sebi, temveč skupno z tremi dekorativnimi elementi: kostumom, scenografijo in lučjo.

Plesi gđc. Kratinove pa tvorijo nekak pretvor iz teh do gotove meje še vezanih neosvobojenih plesov, v one najmoderneje struje. V »Odalski« in v »Plesu v templu« spominja v kostumih in celotni kompoziciji na Sent Mabera. Loči se v »narcisu« ter krene na popolnoma samostojno smer ekspresnega plesa v »mraku« in »skrbni«. Najprvo hočem ostati pri plesih, ki so našemu pojmovanju najbližji. »Ples v templu« je precej klasične vsebine, izrazujoč darovanje svečenice vsemogočnemu božanstvu. Je to ples, ki zahteva gotov milje, to je scenerijo in luč. Ne mislim tu mogoče celo svetlišča z vsemi mogočimi bogovi in žrtveniki, temveč le označeno z enim samim trinomom, na katerem žari žerjavica ter gorji kadilo. Le plamen luči razsvetljuje svečenico, vse drugo leži v somraku. Seveda, to doseči v dvorani Filharmonije, je popolnoma izključeno. Človek se vpraša, zakaj se ni dalo umetnicama na razpolago operno ali vsaj dramsko gledališče? Pa vsaj ne zato, da ne bi prišel naš balet v slabo luč? Neverjetno malo je smisla za resno umetnost. Naš baletni naraščaj gre študirat v Helerau, kjer je ta umetnica profesorica, če ne bode gosposlujna suretiet. se potem ne smemo

tekli petek je bil enak protesten shod na Zofinju v Pragi, kjer so govorili tudi zastopniki dunajskih Čehov. — Čehi v domovini zahtevajo za avstrijske Čeha take šole, kakršne daje češka republika svojim Nemcem. Reciprociteta! — Ta vzgled podajam politikom v Jugoslaviji, v kolikor bi se dal porabiti v korist Slovincem in Hrvatim v Avstriji. Dokaz nam je tudi, da se nam ni treba bati, ako se vsa javnost v Jugoslaviji zanima za usodo svojih bratov. Reciprociteta tudi tu!

Jugoslovanska kolonija ni dosti manjša od predvojnega doba. Utegne nas biti 12.000. Tu imamo doslej že 5 bank, ravno toliko specifijskih podjetij, več eksportnih in importnih družb in odlično število velikih in malih trgovcev in industrijev. Društvo imamo več. O priliki kaj več o našem društvenem in

socialnem življenju. Za danes rečem le: kako drugače bi vse lahko bilo, da imamo tu na poklicanih mestih ljudi, ki bi se le kolikaj zavedali, kaj je njihova naloga in dolžnost. Namesto v oporo so nam v pogubo in nam mečejo polena pod noge. Upamo, da bo kmalu bolje.

Prihodno nedeljo 15. t. m. bo imelo svoj občni zbor »Udruženje jugoslovenskih žena u Beču« v prostorih našega generalnega konzulata. — To društvo se ni ustrašilo privednika »jugoslovensko«, kakor je to storilo »Udruženje Srba, Hrvat in Slovencev u Avstriji«, ki združuje avstrijske državljane našega plemena. Nesrečen upliv uradnih oseb! Zato pa gre tako, kakor gre. Ni pravega veselja do dela! Ko se ozdravijo nevezdržne razmere v domovini, bo tudi za nas na Dunaju bolje!

A. G.

Politične vesti

Zaupni sestanek bivših demokratov.

V četrtek zvečer se je vršil v zborovalnici mestnega magistrata zaupni sestanek dr. Ravniharjev in dr. Trillerjev pristavev. Sestanek se je udeležilo okoli 80 oseb. O poteku tega sestanka poroča »Slovenski Narod« sledeče: »Sejo je otvoril dr. Vladimir Ravnihar, ki je po kratkem pozdravu takoj dal besedo dr. Karlu Trillerju, da oriše situacijo, ki je nastala z ozirom na predstojajoče občinske volitve in navedene momente, ki govorijo za to, da se vsi oni, ki ne soglašajo z vodstvom in politiko oficijelne jugoslovenske demokratske stranke politično opredelijo z ozirom na občinske volitve. V svojem govoru je naglašal, da je situacija v Ljubljani sedaj takšna, da je treba iskati sodelovanje predvsem narodno-socialne stranke, ako se hoče ljubljansko občino zopet zagotoviti napredni stvari. Omenil je, da so narodni socialisti pripravljeni za sporazumno delo. Fogažanja, ki so se v tem pogledu vršila, so bila docela uspešna. Podrobnosti tega sporazuma sta poleg dr. Trillerja podala še dr. Ravnihar in dr. Vodusek, na kar je bil soglasno sprejet predlog, da se odobri sporazum, sklenjen za bodoče občinske volitve z narodno-socialno stranko. Sporazum sloni na popolni pariteti obeh strank. Nositelj skupne kandidatske liste bo dr. Vladimir Ravnihar. Posvetovanje je trajalo od enčetrta na 21, do tričetrta na 23.«

Zbor demokratske stranke v Beogradu.

V Beograd je bil sklican zbor demokratske stranke z namenom, da izreče sodbo o politiki svojega predsednika Ljube Davidovića, ker se je, kakor znano, udeležil zagrebškega kongresa javnih delavcev. Pribičevići so cel čas po zagrebškem kongresu v svojih glasilih zatrjevali, da večina demokratske stranke obsloja politiko Ljube Davidovića. Na strankinem zboru samem so se pristaši Svetozarja Pribičevića zaradi tega hudo zaletavali v svojega predsednika L. Davidovića, in so zboru priporočali, naj njegove politike ne odobri. Pričakovanja Pribičevićevih privrženecv pa se niso uresničila. Zbor demo-

kratske stranke je namreč izrekel svojemu predsedniku Ljubi Davidoviću soglasno zaupnico in enodušno odobril njegovo politiko, ki meri na spravo med Srbi, Hrvati in Slovenci. Zbor demokratske stranke je celo izjavil, da je demokratska stranka pripravljena sodelovati pri vsaki akciji v tem smislu pod pogojem, da se ta akcija naslanja na Vidovdanske ustave, in da ni naperjena niti proti državnemu, niti narodnemu edinstvu, niti strankinemu programu. Ta sklep strankinega zbora pomeni poraz Svetozarja Pribičevića in njegovih privrženecv, ki so venomer zatrjevali, da srbsko-hrvatskega spora ni in da se Hrvatov ne more pripoznati kot činitelja, s katerimi bi se mogla vršiti pogajanja državnopravnega značaja. Vsak otrok pa ve, da gre v sporu med Srbi, Hrvati in Slovenci za vprašanja državnopravnega značaja. To vedo tudi Pribičevićanci, ki so takoj po zagrebškem kongresu izjavili, da ni mogoče izvesti resolucije tega kongresa, brez revizije ustave. Ideje zagrebške resolucije prodirajo vedno globlje med narod in osvajajo vedno širše kroge, med katerimi se je prepričanje o potrebi pomirjenja in slogu med Srbi, Hrvati in Slovenci tako globoko ukoreninilo, da ga nobena diplomatska resolucija ne more več preslepiti. Volja naroda je, da se nepotrebnih spori med tremi jugoslovenskimi narodi, ki so steber države, poravnajo in zanes med nje zopet sloga in edinstvo. Tej volji naroda pa bo morala slediti tudi demokratska stranka, ako noče priti pod kolo časa.

Ako je zbor demokratske stranke sprejel v resolucijo med drugim določbo, naj se Vidovdanska ustava, predno se revidira, izvede do konca, ni temu pripisovati nobene posebne važnosti. Možnost revizije ustave se tu priznava, čeravno pogojno. To pomeni le začasno odgoditev vprašanja revizije ustave, dokler politični dogodki ne dozore, ki bodo demokratsko stranko prisilili, da skliče nov strankin zbor, in z ozirom na politične okolnosti sklene revizijo ustave. Te politične okolnosti lahko nastanejo že, ako pride hrvatski blok v parlament. Takrat pa bodo za revizijo ustave glasovali ne le Davidovičevi prijatelji, ampak tudi Pribičevići, Kukovec in Žerjav, samo da ne zlete iz vlade.

Gospodarstvo.

Ameriška koruza in mast.

Veliko je bilo vzrokov, ki so povzročili draginjo pri nas in jo stopnjevali do nevezdržnosti. Dasi ravno agrarna država, ki pridelava življenjskih potrebščin mnogo več, kakor jih pa more doma porabiti, se je vendar povsod občutilo nezno pomanjkanje najnujnejših življenjskih potrebščin. Glavna urokta temu sta bila pač nadvse zanikrni promet in pa nečedna špekulacija.

Ja. Že dolgo si je vlada z različnimi odredbami in na različne načine prizadevala, zaježiti vedno naraščajoči val draginje, ki je grozila državo dovesti do katastrofe. Vendar ji nikakor ni hotelo uspeti, po našem mnenju zato, ker ni bilo prave volje, delovati samo v tem pravcu, brez obzira na osebne, partijske in mnoge prijateljske interese. Končno pa se je smernica vladinega delovanja vendar uravnala v pravo

smerni in uspeh ni izostal. Dinar se je nekoliko izboljšal in ves položaj je zadobil v državi popolnoma drugo lice.

Mnogo je pri tem izboljšanju uplivala dovolitev prostega uvoza življenjskih potrebščin in otežkočenje izvoza istih. Ko je dovolila vlada prost uvoz masti in koruze, so pričele takoj padati cene domačemu blagu. Poleg tega je bila s tem tudi odvrnjena nevarnost lakote v pasivnih krajih, ki bi je sicer ne zakrivila naša letina, kakor se je to zelo resno trdilo, temveč nadvse dosolatin promet v državi. Kljub temu, da sta ameriška moka in mast mnogo cenejši od domačega blaga, se cene temu do sedaj še niso izravnale z cenami ameriškega blaga. To iz enostavnega vzroka, ker se še ni uvozilo zadostnih količin cenejšega blaga in pa ker vsled tega in vsled prometnih težkoč to blago še ni moglo prodreti v vse kraje v notranjosti države. Ameriško koruzo plačujejo po 3 in pol dolarja franko avstralska pristanišča, kar znači po današnjem približnem tečaju dolarja okroglo 220 dinarjev za 100 kg, medtem ko se mora plačati za bačko koruzo 300 dinarjev. Vsled tega bo ameriška koruza izpodrinila bačko ne samo v oddaljenejših pasivnih krajih, temveč celo v Bački sami, ker prevoz iz luke pa do Bačke ne stane več ko 40 dinarjev za 100 kg.

Prva korist te velike pocenitve koruze bi bila, da bodo domači poljedelci začeli v velikem obsegu rediti svinje. Nekaka ovira temu je sedaj odredba, da se smejo mršave svinje prosto izvažati, dočim je določena za izvoz debelih prašičev občutna izvozna carina. Vsled tega se izvažajo mnogo suhih svinj, ki jih kupujejo sosednje države za rejo in poljedelci nima pravega interesa za rejo debelih svinj, ker jih pač ne more prodati tako, kot bi jih lahko, ako bi ne bilo take carine na ta izvoz. Prehodna doba je res nekoliko težavna toda ko se bodo cene izenačile, bo imel ravnotako tudi kmetovalec, ki sedaj godrnja, dobiček. Kajti s padanjem cen življenjskim potrebščinam se bodo primerno uredile cene tudi vsemu drugemu blagu.

Vladi je uspelo, dobiti za državo ceno mast. Ameriška mast se plačuje že po 21 dinarjev za kg, sicer še ne povsod, vendar mora ta cena kmalu prevladati, ako bo le uvoz zadosti močan. In kadar bo doseženo to, tedaj pa se lahko brez nadaljnjega dovolj, oziroma zniža izvozna carina na debele svinje.

+ Slaba nemška žetev. Nemški državni statistični urad je ugotovil, da je letošnja žetev zelo slaba. Oziroma pšenica je vrgla 16.271.574 q proti 26.239 tisoč 370 q lanskega leta. V enakih razmeri so nazadovale vse druge žitarice. Edino krompir je obrodil izvanredno dobro ter se ga je pridelalo okrog 34.000.000 ton, za 8.000.000 ton več kakor lansko leto.

+ Prometne izpremembe. Sprejemanje brzovozne in sporovozne robe v vozovnih nakladah za Simbach loco in tranzit v smeri proti Nemčiji, je radi prenatrpanja do nadaljnjega ukinjeno. Dovoljena je živad in brzopokvarljiva roba. Medpotne in že sprejete pošiljke naj iztečejo. Dovoljenje izdaja ravnoteljstvo Linz.

+ Naša trgovina s Švico. Po službenih švicarskih podatkih je znašal skupni izvoz iz naše države v Švico leta 1921. 450.059 q, 1709 kosov in 16 hl blaga v vrednosti 46.682.631 švicarskih frankov. Uvoz iz Švice v našo državo pa je znašal v istem času 4414 q, in 14.948 kosov blaga v vrednosti 5.491 tisoč 357 švicarskih frankov.

+ Pred pocenjenjem masti. Te dni pride preko Hamburga v Ljubljano ameriška mast, ki bo stala, postavljena v Ljubljano, 86 K kg.

Ni še povsem začrtana pot, ali tudi tu se čuti stremiljenje osloboditi se vezij in ustvarjati prosto, slobodno. Ali sloboda je le za močne ljudi v umetnosti, za genije, vse drugo je smešna kopija izražajoča nerazumevanje, ki išče efekt le v zunanjih formah in gestah ali frazah, je pa v resnici puhla in brez izrazna.

Sljajna kreacija je bil »veter«, nalahno prhutaje, kot ptičja krila, božajoč, šepetajoč, zaljubljen, tajinstveno, mehko, pripovedujoč bajke, nežno, ali postaja močnejši, zašumi in zavriči, pa zopet zaplaha in se umiri. Tako je plesala, nalahno, polagoma in hitro, dotreje, pa zopet mirno vedno bolj, dokler končno gibanje ne neha — umiri.

Krasen je bil umetniški večer, občinstvo, malo ga je bilo ali to je z občutkom uživalo ustvarjajočo umetnost in se ob koncu vsakega plesa umetnici iskreno zahvalilo. Umetnica je imela uspeh le žal samo moralčen — smotnega pa sigurno ne.

Rodoljubi, podpirajte družbo sv. Cirila in Metoda.

